

Där utan tunga stenblock vilar — om morgonspråkets roll i waldorfskolan

Text och bild: Erik Halldén

Det finns vissa som är så djupt förenade med varandra att det är omöjligt att tala om den ena utan att nämna den andra, en symbios som har sammanfogat två till en; att tänka sig impressionismen utan färg och ljus vore omöjligt, att diskutera Woody Allen utan att komma in på New York likaså och på samma vis är det är otänkbart att tänka sig en waldorfskola utan morgonspråk. Denna lyriska inledning av dagen som såväl samlar som väcker. Det vackraste sättet att vördnadsfullt hälsa elever välkomna till en ny dag.

I

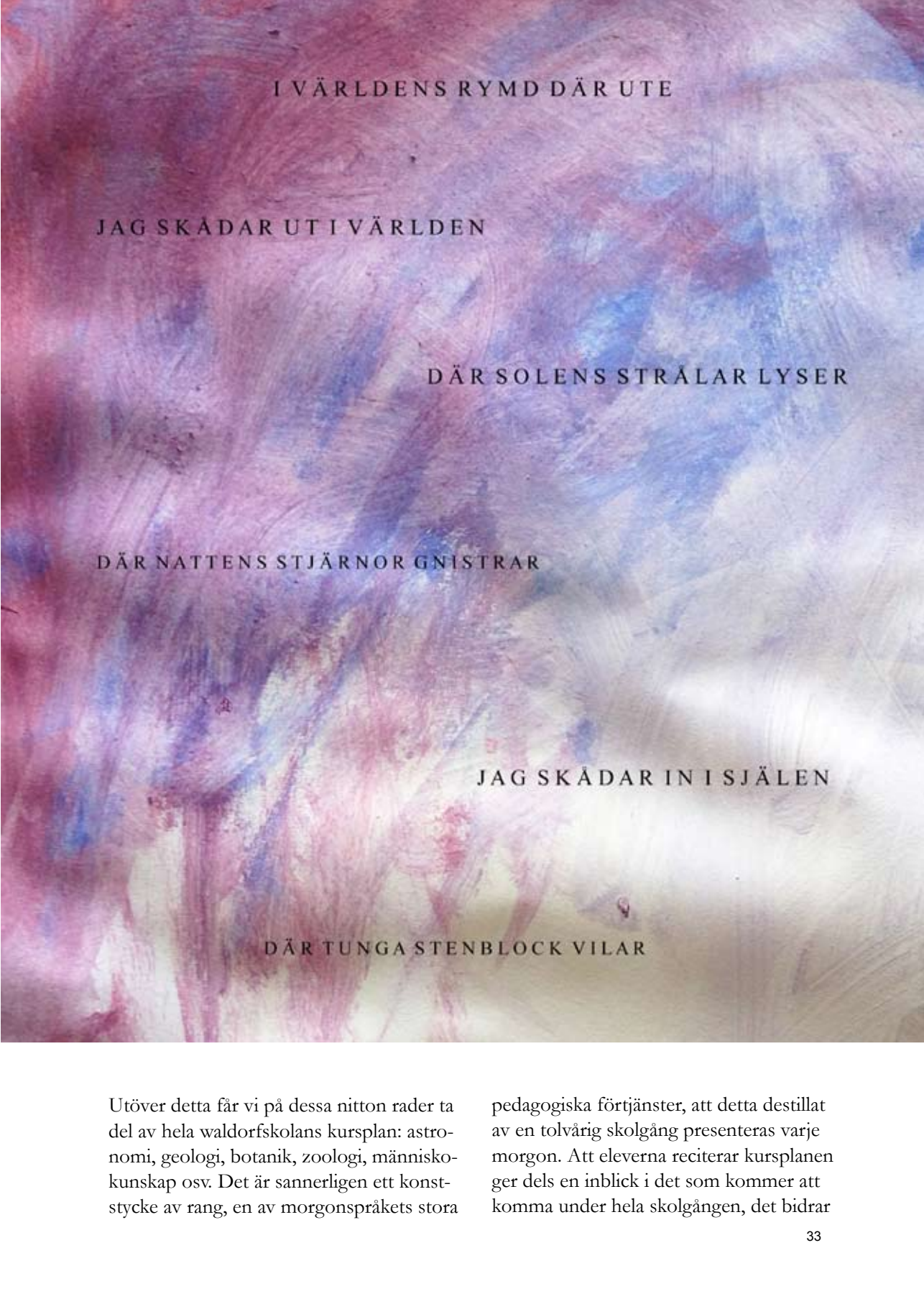
”Jag skådar ut i världen”

DMITRIJ SJOSTAKOVITJ och morgonspråket delar ett och samma öde. Det grymma och svårförståeliga ödet att pendla mellan total uppskattning och förakt. Detta oscillerande mellan förstående och ifrågasättande skapar en sprickbildning i morgonspråkets pedagogiska funktion. Det är alltså av största vikt att waldorfläraren skapar sig en relation till texten och dess innehåll. Likheterna mellan den nyss nämnde ryske tonsättaren och Rudolf Steiners välbalanserade vers slutar där, möjligtvis kan man hos de två finna en djup insikt i harmoni och samspel mellan det inre och yttre, detta låter jag dock vara osagt.

UNDER DEN ANDRA HÄLFTEN av waldorfskolans tolv år, från och med att

klassläraren introducerar morgonversen för de högre årskurserna, träder eleverna varje morgon in i ett tomt klassrum, bakom dem ligger den gårdag som nu är historia, de står mitt i nuet. Ur den punkten uppstår sedan världen: en strimma ljus, stjärnglansen som tillhör natten, de vilande stenblocken, växternas livskraftiga rörelse, djuren som bär på livets gåva och slutligen hela mänskligheten. Detta framträder ur intet, det skapas av eleven. Vi bjuds med på en poetisk resa genom de olika naturrikena.

MORGONSPRÅKET ÄGER många inneboende egenskaper. Det är som vi ser ovan en skapelseberättelse, en redogörande för vår världs tillkomst. Eleverna påminner sig själva och varandra om världens detaljrikedom och storheten i att det vi ser faktiskt existerar, en vördnadsfull betraktelse av fenomen och företeelser som annars lätt faller i glömska. Tillvarons meningsfullhet.

An abstract painting with a textured, expressive style. The color palette is dominated by shades of purple, blue, and pink, with some lighter, almost white areas. The brushstrokes are visible and varied in direction, creating a sense of movement and depth. The overall effect is ethereal and dreamlike.

I VÄRLDENS RYMD DÄR UTE

JAG SKÅDAR UT I VÄRLDEN

DÄR SOLENS STRÅLAR LYSER

DÄR NATTENS STJÄRNOR GNISTRAR

JAG SKÅDAR IN I SJÄLEN

DÄR TUNGA STENBLOCK VILAR

Utöver detta får vi på dessa nitton rader ta del av hela waldorfskolans kursplan: astronomi, geologi, botanik, zoologi, människokunskap osv. Det är sannerligen ett konststycke av rang, en av morgonspråkets stora

pedagogiska förtjänster, att detta destillat av en tolvårig skolgång presenteras varje morgon. Att eleverna reciterar kursplanen ger dels en inblick i det som kommer att komma under hela skolgången, det bidrar

till en förståelse om de olika ämnenas samhörighet i ett större perspektiv och ger en poetisk ton till kursplanen. Även om detta inte är uttalat är det beundransvärt att elever så pass tidigt kan redogöra för ämnen som kommer att dyka upp långt senare i deras skolningsväg.

I I

”Där tunga stenblock vilar”

DÅ MORGONSPRÅKET LÄSES världen över, i olika länder, kontinenter och tidszoner, går det som en våg över världen. Bilden av denna oupphörliga poetiska cirkelrörelse skänker waldorfskolan och dess elever en samhörighet som är svårövertärfilig. Att då av olika anledningar avstå från att läsa denna vers skapar en rubbning i vågen, något som vid första anblick kan låta vagt och irrelevant men vi bör likväl påminna oss själva om att waldorfpedagogiken till stor del grundar sig på tankar kring det rytmiska.

EN ANNAN AV morgonspråkets förtjänster är recitationen. Eleverna skänks i och med morgonspråket recitationens ovärderliga gåva. Att höra elever ur minnet frammana denna välskrivna text är ett privilegium. Det är en beklagligt nog bortglömd konst, något som är synnerligen märkligt då det underlättar enormt i skolarbetet, det är en väg till ett friktionsfritt och koherent talat språk. Morgonspråket är en enormt god grogrund men bör självfallet ackompanjeras av ytterligare verser och dikter, för att sedan fullt få blomma ut i det tolfte och sista årets spel.

EN ÅTERKOMMANDE invändning och en allt vanligare kritik mot innehållet är de

rader som behandlar ordet ”gudaande” och ”bön”. Denna skepsis är i dagens samhälle lika naturlig som nödvändig, men det finns här element som vi bör betrakta innan vi avfärdar eller censurerar texten. Låt oss placera texten jämte en annan relativt vanligt förekommande text i waldorfskolan, Hjalmar Gullbergs *Förklädd gud*. Gudomen Apollon sänds till jorden för att vandra förklädd i herdekappa bland oss dödliga. I denna gnistrande poesi finns en önskan om att vi som människor ska göra oss medvetna om varandras inre kvalitéer som stundtals inte alltid framträder, se det gudomliga i våra medmänniskor.

GÅR MAN IGENOM Rudolf Steiners övriga verser stöter man stundtals på formuleringar som ”ur mitt väsens gudagrund”, vilket gör att vi får ställa oss frågan vad som egentligen menas med morgonspråkets gudaande. Finns vi möjligtvis här samma tematik och inre gudomlighet som det skaldas om i Gullbergs grekiska saga? Är det möjligtvis en uppmaning till att betrakta eleven med ny blick? Är det eleven som besitter gudaanden?

I I I

”Jag skådar in i själen”

VI BÖR INTE GLÖMMA BORT att detta är ett av waldorfskolans första element, det har gått från klass till klass, från generation till generation. Hållbarhet skapas genom noggrannhet och en stadig grund, att lyfta bort morgonspråket ur skoldagen utan att ha ett jämbördigt alternativ är att göra sig själv och den pedagogik vi förespråkar en enorm otjänst. Det är i sig inte något fel med att införa nya dikter för recitation som inledning av dagen, att däremot helt ersätta morgonspråket med något an-

nat poetiskt alster skapar vissa problem. En dikt kan inte bytas mot en annan bara för att de två råkar vara dikter. Det skulle kunna liknas vid att likställa Michael Ancher med Ivan Augéli eftersom de båda verkade som konstnärer eller Arnold Schönberg med Mozart när nu både var kompositörer.

MORGONSPRÅKET FYLLENDE en ny funktion i de första waldorfskolorna, i en tid där morgonbönen var kutym blev detta något nytt. Men det är en fråga som kräver både tid och plats. Att ge sig in i polemik och gudsbegreppets vara eller icke vara är inte denna texts funktion, det rör sig snarare om ett förhållningssätt, en möjlighet att se elevernas lyskraft och lära känna dem på ett nytt sätt. Denna vers är en nyckel till samtal, i den vida

ämnesbredd och relativt öppna ton som vi finner i morgonsspråket finns alltid ett närliggande diskussionsämne. Använd det som ett verktyg till att aktivera eleverna i samtal om deras skolgång, den nuvarande eller kommande perioden, om vår syn på livet, om människans roll på jorden.

SAMMANFATTNINGSVIS skulle jag vilja påstå att den som på allvar tar sig an uppgiften att läsa morgonsspråket med sina elever inte enbart kommer att göra waldorfskolan till en mer hållbar och litterärt gnistrande plats utan även kommer att få en välartikulerad och samlad klass, en klass som lär sig att stämma språket. Nu när det nya skolåret har grytt och ännu är ett oskrivet ark vore det önskvärt att morgonsspråket får den renässans som det förtjänar. Låt oss tillsammans skåda ut i världen.

Eurytmiutbildning på deltid vid Steinerhögskolan i Järna

Eurytmins grunder 2 år: Kurs öppen för alla intresserade av personlig utveckling genom rörelse.

Eurytmiinstruktör 4 år: Utbildning i att fördjupa sig i rörelse som pedagogiskt ämne.

Kompetensutveckling för lärare.

Eurytmi lärare 6 år: Utbildning till eurytmi lärare.

11 helger/ år, med övningsuppgifter däremellan, samt en sommarvecka/ år.

Fredagar kl 16.00 - lördagar kl 16.00

Utbildningen berättigar till studiemedel från Centrala Studiestödsnämnden, CSN.

Huvudlärare är: Maria Birnbaum, Hans Fors,

Marianne Kleiser Fors och Markus Keller.

För mer info se: [Eurytmi deltid Steinerhögskolan.se](http://Eurytmi_deltid_Steinerhögskolan.se) Antagning sker löpande.

Info och anmälan: maria.birnbaum@outlook.com tel. +46707435970